

HERDENKINGS- PLAATSEN

In de voetsporen van de voormalige
Joodse burgers van Gangelt

Door Ingrid Heim

Het Joodse leven in Gangelt gaat terug tot 1654.

Begin 1933 waren er 12 Joodse families met in totaal 45 personen, waaronder twee Joodse vrouwen die met niet-Joodse mannen waren getrouwd.

De wortels van alle gezinnen zijn op basis van documenten terug te voeren tot het begin van de 19e eeuw – in sommige gevallen zelfs eerder.

(De mannen waren gezinshoofd, maar de vrouwen werkten ook in de bedrijven.)

Vijf van hen waren kooplieden met een eigen bedrijf: **Falkenstein Tabak** en **Lederwaren**, **Hertz-Memler Bontwaren**, **Hartog Huishoudartikelen**, **Josephs Textiel** en **Morgenstern Tabak**. Zes anderen waren de veehandelaar **Lichtenstein**, de twee vee- en paardenhandelaren **Hertz**, de twee paardenhandelaren **Rosendahl** en de veehandelaar **Leopold**, die een eigen slachthuis en slagerij had. Hun inkomsten droegen waarschijnlijk aanzienlijk bij aan de welvaart van de gemeenschap.

Op 10 locaties zijn „Stolpersteine“ gelegd. Dit wordt aangegeven met een asterisk (*). De historische straatnamen en huisnummers zijn vervangen door de huidige.

STATION 1

STADHUIS, BURGSTRASSE 10

De gedenkplaat boven de buitentrap van het stadhuis werd onthuld op 9 november 1991 in aanwezigheid van twee Holocaustoverlevenden: Helmut Rosendahl en Ernest Hartog. De plaquette herdenkt de slachtoffers van de naziterreur in Gangelt. Onder hen bevinden zich de Joodse inwoners van Gangelt die eerst hun burgerrechten vervolgens hun bestaansmiddelen en zelfs hun huizen verloren. Velen van hen werden vermoord. De plaquette herdenkt ook de patiënten van het Maria Hilf Ziekenhuis die vanwege geestelijke of lichamelijke beperkingen van hieruit werden overgebracht naar executiecentra die bij de rechtbanken bekend stonden als onderdeel van de nazi-„euthanasie“-moorden.

STATION 2

BEGRAAFPLAATS ACHTER DE PAROCHIEKERK VAN ST. NICOLAAS

De in 2014 geplaatste gedenkplaten herdenken de slachtoffers van de twee wereldoorlogen. Hier vinden we ook de namen van vier Joden uit Gangelt die in 1916/17 omkwamen: Ludwig Hertz, Max Hertz, Karl Josephs en Jakob Lichtenstein. Ze weerleggen de nazi-bewering dat Joden zich aan de militaire dienst onttrokken.

In 1932 er was een heftig debat gaande over de vraag of de namen van de Joodse oorlogsslachtoffers ook op de plaquette moesten worden vermeld.

De originele plaquettes uit 1932 zijn ingebed in de muren van het mortuarium.

STATION 3

TABAKSFABRIEK, WOON- EN BEDRIJFSGEBOUW VAN DE *FAMILIE FALKENSTEIN, BRUCHSTRASSE 26

In 1933 woonden en werkten hier Emil Falkenstein, zijn vrouw Jeanette, zoon Hermann en dochter Meta. De familie Falkenstein was goed geïntegreerd: Emil was een van de oprichters van de vrijwillige brandweer van Gangelt en zijn zoon speelde bij de plaatselijke voetbalclub. Met uitzondering van Meta, geboren

Links:
Rond 1922, winkel
Falkenstein.

Rechts:
Eddy Falkenstein

Marx, werden ze allemaal vermoord. Wonder boven wonder overleefde de baby van hun broer Hermann, Emil-Hans (Eddy Falkenstein), geboren in Nederland in 1941. Zijn nakomelingen wonen in Nederland. Sinds 2025 herdenkt een straat in Gangelt de familie Falkenstein.

Emils zussen, Mina en Julie, woonden al lange tijd in Nederland en hadden daar hun eigen gezin gesticht.

STATION 4

PSYCHIATRISCHE KLINIEK, KATHARINA-KASPER-STRASSE

Tijdens de nazitijd was het Gangeltziekenhuis betrokken bij misdaden tegen geestelijk en lichamelijk gehandicapten. Gedwongen sterilisatie en moord waren de door de staat voorgeschreven middelen om het “gezonde volk” te bevrijden van “onwaardig” leven. Tegenwoordig weten we wie de daders waren. Ze pleegden niet alleen consequent de nazimisdaden van gedwongen sterilisatie, maar waren later ook betrokken bij het “euthanasiepro-

gramma”. Tussen 1937 en 1944 hielpen ze bij het transport van bijna 260 patiënten van hier naar executiecentra.

Harry Seipolt heeft onderzoek gedaan naar dit onderwerp en verontrustende waarheden ontdekt. (Zie zijn artikel op de website van de gemeente Gangelt.)

STATION 5

PAARDENHANDEL EN WONING VAN DE *FAMILIE ROSENDAHL, SITTARDER STRASSE 11

In 1933 woonden Max Rosendahl, zijn vrouw Julie, hun zonen Helmut en Erich, en hun dochters Hilde en Meta hier.

(Tot haar dood in oktober 1936 woonde weduwe Jeanette Wolff vermoedelijk bij haar broer Max in huis. Haar begrafenis was de laatste op de joodse begraafplaats.)

Max kwam uit de omvangrijke familie Rosendahl, waarvan de wortels teruggaan tot de tweede helft van de 18e eeuw in Gangelt.

(Zijn broer Emil, eveneens paardenhandelaar, woonde tot 1935 in het huis van zijn ouders aan de Heinsberger Straße 28.)

Max en zijn zoon Helmut zijn de enigen in hun familie, en van alle Joodse inwoners van Gangelt, die de onbeschrijfelijke verschrikkingen van de concentratiekampen hebben overleefd. Ze werden zo belangrijke getuigen. Helmut Rosendahl, die de bevrijding van een buitenkamp van Auschwitz door Sovjetsoldaten op het laatste moment overleefde, kon in de VS een nieuw leven opbouwen. Hij heeft daar nog steeds nakomelingen. In 1984 bezocht hij Gangelt en vertelde voor het eerst zijn levensverhaal. Zijn indrukwekkende verslag van zijn vervolging, destijds opgenomen op tape, bestaat in geschreven vorm. Zijn verhaal, dat te lezen is op de website van de gemeenschap, is moeilijk te verdragen.

STATION 6

BONTWINKEL EN WONING VAN DE

*FAMILIE HERTZ-MEMLER, SITTARDER STRASSE 12

De naam “Hertz” komt ook voor in documenten uit Gangelt uit de Napoleontische tijd. Het huis was al in de 19e eeuw in het bezit van de familie. Er zijn hier veel kinderen geboren.

In 1933 woonden er slechts drie mensen: het kinderloze echtpaar Therese Memler, geboren Hertz, haar niet-joodse

echtgenoot, meester-bontwerker Carl Memler – met wie ze de bonthandel van haar ouders voortzette – en haar zus Elise. Elise verdween in een Frans concentratiekamp. (Haar oom Carl Hertz woonde al jarenlang in Aken.) Therese Memler bleef ongestoord tot september 1944, vermoedelijk omdat ze in een “gemengd huwelijk” leefde. Toen geallieerde troepen Gangelt naderden, zouden zij en haar man gearresteerd worden. Met de hulp van politieagent Peter König wisten ze aanvankelijk te ontsnappen, maar werden vervolgens verraden en gedeporteerd. Therese’s spoor eindigt in concentratiekamp Ravensbrück. Ook haar man is vermist.

STATION 7

WOON- EN BEDRIJFSPAND VAN DE

*FAMILIE HARTOG, SITTARDER STRASSE 16

Het huis kwam al halverwege de 19e eeuw in joodse handen. Veehandelaar en slager Max Josephs (1855-1932) woonde hier met zijn vrouw en vier kinderen.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog was Max Josephs, van beroep koosjere slager, de enige slager die dankzij zijn grote slachthuis in de zomer van 1917 de vleesvoorziening van de stad veilig wist te stellen. Hij slachtte hiervoor zelfs varkens (niet-koosjere dieren).

Sinds juli 2024 herdenkt een straatnaambord de familie Hartog.

De oudste zoon sneuvelde in juli 1917. De andere twee zonen voltooiden een leertijd als textielhandelaar en richtten hun eerste bedrijf op in het huis van hun ouders. In 1925 kochten ze het huis aan de Heinsberger Straße, dat er nog steeds staat, en richtten ze het textielwarenhuis “Gebrüder Josephs” op (zie Station 14).

Haar zus Paula trouwde in 1927 met Emil Hartog en runde samen met hem een bekende winkel in huishoudelijke artikelen in het ouderlijk huis.

In 1933 woonden Emil en Paula Hartog, geboren Josephs, hier met hun zoon Ernst, geboren in 1928. Ze waren populaire en goed geïntegreerde burgers.

Tijdens de „Kristallnacht“ verwoestten de nazi's hun winkel en werd Emil Hartog ongeveer vier weken in bescher-

mende hechtenis genomen in het concentratiekamp Sachsenhausen. Daarna was hij bereid zijn huis te verkopen voor een veel lagere prijs dan de waarde ervan. Paula en de tienjarige Ernst ontsnapten aan de nazi-bende in Gangelt dankzij de tussenkomst van de plaatselijke politieagent.

Het gezin vluchtte in 1939 vanuit Aken naar België. Na de Duitse inval werd Emil Hartog opnieuw gearresteerd en uiteindelijk in 1942 in Auschwitz vermoord. Zijn vrouw en zoon wisten onder te duiken en te overleven. In 1947 emigreerden ze naar de VS, waar Ernest en zijn nakomelingen nog steeds wonen. Sinds juli 2024 staat er een straatnaambord ter nagedachtenis aan de familie Hartog.

Lion Leopold tijdens de Eerste Wereldoorlog, zonen Erich en Hugo

STATION 8

WOON- EN BEDRIJFSPAND VAN DE

*FAMILIE LEOPOLD, SITTARDER STRASSE 22

Begin 1933 woonden Lion en Ida Leopold hier met hun vier volwassen kinderen: Hugo, Else, Frieda en Erich. (De dochters trouwden respectievelijk in 1934 en 1937 en verhuisden. Ze brachten de oorlogsjaren in Engeland door.)

Lion was een veehandelaar en slager van de vierde generatie. Hij handelde met lokale boeren, slachtte het vee in zijn eigen slachthuis en verkocht het vlees in zijn slagerij. Hij had een uitstekende reputatie in de stad en daarbuiten: samen met Emil Falkenstein en andere inwoners had hij de vrijwillige brandweer van

Gangelt opgericht. Hij had gediend in de Eerste Wereldoorlog en ontving een medaille voor zijn inzet. Tot slot werden Lion en zijn zoon Hugo gewaardeerd als partners in de eerlijke handel. Lion was ook een bijzonder gerespecteerd figuur als hoofd van de Joodse gemeenschap en gebedsleider in de synagoge. Eenmaal per week kwam de rabbijn van Geilenkirchen naar Gangelt om de zonen Hebreeuws en de Thora te onderwijzen.

De anti-Joodse wetten dwongen de familie de zaak te sluiten en hun huis te verkopen. Gelukkig was de koper een buurman en goede vriend. De zonen Leopold vluchtten enkele weken voor de Kristallnacht naar Nederland, en hun ouders konden zich in 1939 legaal bij hen voegen. Vanaf mei 1940 moesten ze zich daar onderduiken voor de nazi's. Onder de moeilijkste omstandigheden en in constante angst voor ontdekking overleefden alle Leopolds in hun onderduik. Na de bevrijding konden ze een nieuw leven opbouwen in de VS. Hun nakomelingen wonen daar nog steeds.

STATION 9

WOON- EN BEDRIJFSPAND VAN DE *FAMILIE MORGENSTERN, WALLSTRASSE 10

In 1933 woonde de weduwe Berta Morgenstern (geboren Leopold) hier met haar kinderen Irma, Heinrich en Fritz. De ouders van hun echtgenoot Siegmund

De nazi's pochten erover Heinrich Morgenstern te hebben vermoord bij de Kahnweiher (bootvijver).

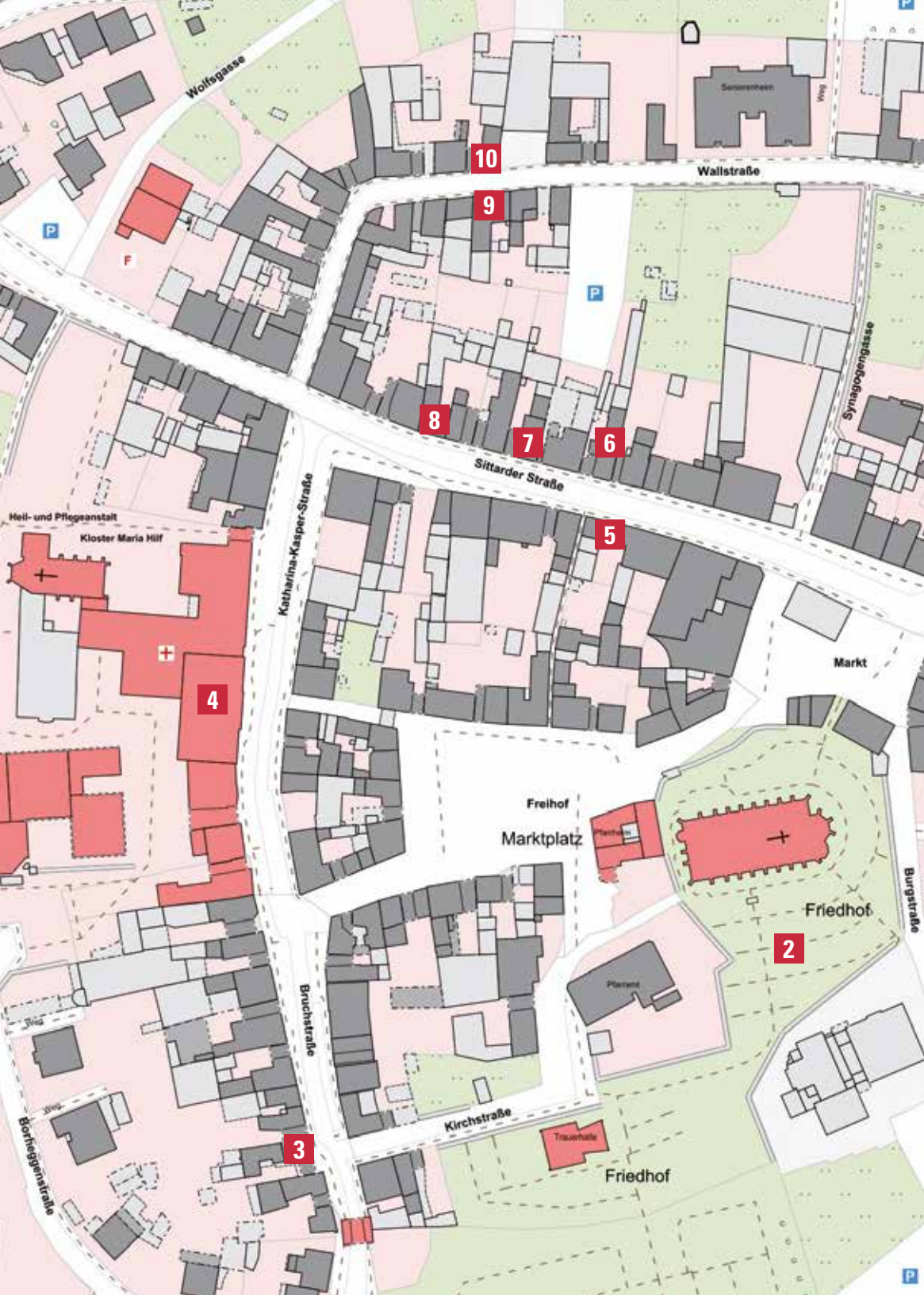
(1875-1916) hadden vanaf het midden van de 19e eeuw al een veehouderij in dit huis. Irma was 9, Heinrich 7 en Fritz 5 toen hun vader overleed. Zijn weduwe, Berta, gaf de veehouderij op en begon een tabakszaak.

Met de machtsovername door de nazi's veranderde ook voor hen alles. De boycotmaatregelen leidden tot een drastische omzetting. Toen Berta Morgenstern in juni 1936 overleed zetten haar drie volwassen kinderen de zaak voort totdat de situatie steeds dreigender werd.

De broers en hun zus waren vóór de Kristallnacht uit Gangelt verdwenen. Om onbekende redenen was de 29-jarige Heinrich Morgenstern in de nacht van 9 op 10 november 1938 alleen in het huis van zijn ouders. Een bende nazi-criminelen brak zijn huis binnen, mishandelde hem en dreef hem tot aan het Kahnweiher meer. Van daaruit wist hij over de nabijgelegen grens naar Nederland te ontsnappen en naar Amsterdam te vluchten, maar slechts een paar weken later werd hij daar gearresteerd en gevangengezet. Hij is nooit meer vrijgelaten.

In 1942 werd hij van kamp Westerbork overgebracht naar vernietigingskamp Auschwitz en kort daarna vermoord.

Zijn broers en zussen wisten te ontsnappen en een nieuw leven te beginnen in de VS. Irma bleef kinderloos en Fritz/Fred werd in 1943 vader van een dochter, Carol Berta. Ze trouwde en is nu (in 2024) moeder van twee zonen en een grootmoeder.

10

9

8

7

6

5

4

2

3

Wolfsgasse

Wallstraße

Sittarder Straße

Katharina-Kasper-Straße

Synagogengasse

Heil- und Pflegeanstalt

Kloster Maria Hilf

Markt

Freihof
Marktplatz

Friedhof

Burgstraße

Weg

Bruchstraße

Kirchstraße

Friedhof

Borsteingasse

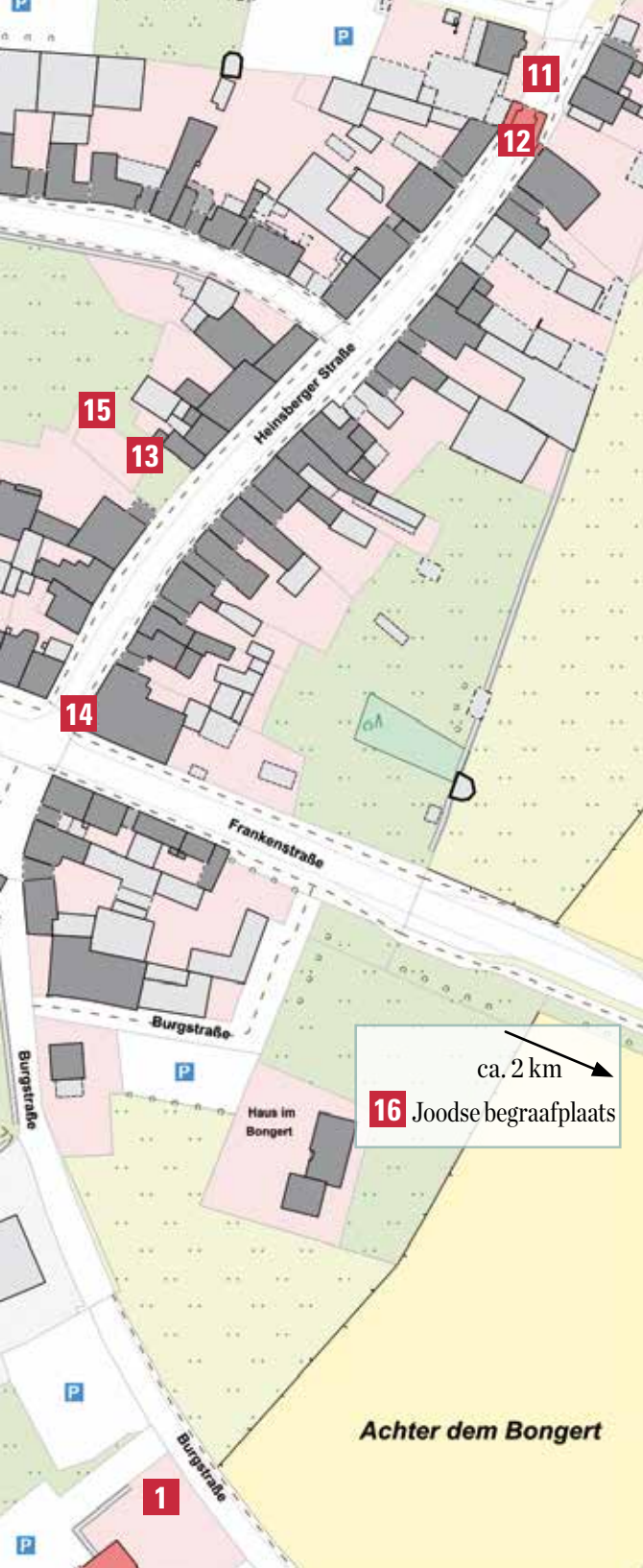
Pfarrane

Trauereile

P

P

P

HERDENKINGS- PLAATSEN:

- 1** Gedenkplaat bij het stadhuis, Burgstrasse 10
- 2** Gedenkplaten op de begraafplaats
- 3** Familie Falkenstein, Bruchstrasse 26
- 4** Ziekenhuis, Katharina-Kasper-Strasse
- 5** Familie Rosendahl, Sittarder Strasse 11
- 6** Familie Hertz-Memler, Sittarder Strasse 12
- 7** Familie Hartog, Sittarder Strasse 16
- 8** Familie Leopold, Sittarder Strasse 22
- 9** Familie Morgenstern, Wallstrasse 10
- 10** Sara Hertz, Wallstrasse 15
- 11** Familie Hertz, Hanxlerstrasse 4
- 12** Heinsberger Tor
- 13** Familie Lichtenstein, Heinsberger Strasse 11
- 14** Familie Joseph, Heinsberger Strasse 2
- 15** Oude Synagoge
- 16** Joodse begraafplaats

STATION 10

*SARA HERTZ, WALLSTRASSE 15

In 1933 woonde hier de 74-jarige Sara Hertz. Ze kwam uit een grote familie die al generaties lang in Gangelt woonde. Zo was ze een nicht van vaderskant van Moritz Hertz, de vader van Therese Memler (zie Station 6).

Sara Hertz groeide op in dit huis met zes broers en zussen. (Haar ouders zijn begraven op de Joodse begraafplaats in Gangelt, evenals drie van haar broers en zussen, waaronder haar zus Lisette.) Na de dood van haar man verhuisde Lisette met Sara terug naar haar ouderlijk huis. Ze overleed hier in maart 1936 en Sara, die ongehuwd bleef, verhuisde naar het Joodse bejaardentehuis Kalverbenden in Aken.

Destijds was het eigenlijk een tehuis voor oudere, zieke en hulpbehoevende Joodse mannen en vrouwen. In 1941 bezetten de nazi's het huis en gebruikten het voor hun criminele doeleinden. In juli 1942 werd Sara Hertz, inmiddels bijna 83 jaar oud, van daaruit naar Theresienstadt gedeporteerd. Ze stierf in december 1942 in het getto.

Gedeporteerd naar Theresienstadt en vermoord op bijna 83-jarige leeftijd.

STATION 11

*FAMILIE HERTZ HANXLERSTRASSE 4

De zeven „Stolpersteine“, die sinds 2018 de familie Hertz herdenken, bevinden zich niet precies op de plek waar ooit het huis en de stallen stonden. Ze werden door de geallieerde bezetting opgeblazen. De stenen liggen nu voor een buurhuis, vlakbij het Heinsberger Tor.

In 1933 woonden vee- en paardenhandelaar Hermann Hertz, zijn vrouw Pauline, zijn dochter Hedwig en zijn zoon Leo hier. Door Leo's huwelijk breidde het gezin zich uit met Bernie uit Nedersaksen, die in 1934 Dieter en in 1936 Margot ter wereld bracht.

Oude beelden geven nog steeds een indruk van de imposante omvang van het twee verdiepingen tellende huis, gebouwd in 1914, en de aparte stal, gebouwd in 1921. De eigenaar was Hermann Hertz. Hij en zijn zoon waren duidelijk zeer succesvol en verwierven aanzienlijke rijkdommen. Ze dreven handel met boeren uit de omgeving en van verder weg. Antisemitisme vanaf 1933 en afgunst op hun rijkdom maakten hun leven steeds moeilijker. Als gevolg hiervan verkocht Hermann Hertz het pand in 1937 aan een lokale aannemer en emigreerde vervolgens met zijn vrouw, dochter en zoon naar het nabijgelegen Nederland. Zijn schoondochter ging niet mee. Ze dook met haar jonge kinderen onder en emigreerde begin 1938 naar Uruguay, waar al familieleden woonden. Haar man zou zich bij hen voegen, maar dit plan mislukte.

HEINSBERGER- POORT

HEINSBERGER STRASSE

Berni Hertz met Dieter en Margot, 1938

Nadat de nazi's in mei 1940 Nederland binnenvielen, waren Hermann Hertz, zijn dochter en zijn zoon niet langer veilig in Puth, ten oosten van Geleen. (Pauline Hertz was inmiddels overleden.) Alle drie werden gearresteerd, gedeporteerd en vermoord.

Dieter Hertz en zijn zus groeiden op in Uruguay, maar verhuisden later naar Israël. Margot bleef kinderloos en Dieter werd de vader van Dalia Hertz, die in de zomer van 2023 naar Gangelt op bezoek kwam en waardevolle informatie over de familiegeschiedenis met zich meebracht.

Twee kamers boven de poort van de middeleeuwse stadspoort werden in vroegere eeuwen als gevangenis gebruikt. De toegang was via een smalle wenteltrap. In 1937 speelde zich hier een ongelooflijk verhaal af. Leo Hertz (zie Station 11), en Hugo Leopold, de oudste zoon van Lion Leopold (zie Station 7), waren de laatste twee Gangeltse veehandelaars die in 1937 nog actief waren. Ze werden beiden gearresteerd en gevangengezet in de Heinsbergerpoort omdat ze naar verluidt een gebrekkige bedrijfsadministratie hadden bijgehouden.

Hugo was sterk en wist de deur van zijn cel open te breken. Gelukkig was deze niet voldoende beveiligd. Vervolgens opende hij ook de deur naar Leo's cel. Nu kregen de twee de kans om te ontsnappen. Maar Leo wilde niet: hij vond het niet verenigbaar met de wet en bleef. Na zijn vrijlating ging hij naar zijn ouders in Puth.

In de nacht van 9 op 10 november 1938 werden hier ook Joodse mannen gevangengezet: Isidor Lichtenstein, Albert Josephs en Emil Hartog.

Behalve hen woonden op dat moment alleen Max Rosendahl, Lion Leopold en Emil Falkenstein en hun echtgenotes in Gangelt. Het is onbekend of de drie mannen ook gevangen zaten.

STATION 13

*FAMILIE LICHTENSTEIN, HEINSBERGER STRASSE 11

Isidor Lichtenstein (geboren 1867) en zijn vrouw Regina, geboren Falkenstein (geboren 1868) waren handelaren in kleinvee. Isidor was tevens de “schammes” van de Joodse gemeenschap, wat betekent dat hij de synagoge achter zijn huis onderhield en diensten voorbereidde. (Zijn rol was vergelijkbaar met die van een koster.) Tijdens de Kristallnacht braken nazi's zijn appartement binnen, drongen vervolgens de synagoge binnen en vernielden het interieur.

Dochter Emilie en haar gezin overleefden de nazitijd in Gangelt ongeschonden.

Hijzelf werd één nacht opgesloten in een gevangenis in de Heinsberger Tor (zie Station 12).

In 1941 werden hij en zijn vrouw uit Gangelt verdreven,

gevangengezet in doorgangskampen en in 1942 gedeporteerd naar Theresienstadt. Daar zijn hun sporen verdwenen. Haar dochter Emilie, geboren in 1900, bekeerde zich en trouwde in 1922 met een niet-Jood, met wie ze drie kinderen kreeg. Wonder boven wonder overleefde het gezin de nazitijd in Gangelt ongeschonden. Nakomelingen wonen nog steeds in Duitsland.

STATION 14

WOON- EN BEDRIJFSPAND VAN DE *FAMILIE JOSEPHS, HEINSBERGER STRASSE 2

In 1925 verwierven de broers Albert en Hugo Josephs het drie verdiepingen tellende gebouw (dat tot op de dag van vandaag ongewijzigd is gebleven) (zie ook Station 6). Ze bouwden de begane grond om tot een groot warenhuis.

Het werd een succes en het eerste adres voor textiel en schoenen tot ver buiten Gangelt. De broers verstrekten royale

Karl Josephs

leningen en richtten een transportdienst op voor klanten die verder weg woonden. Ze werden beschouwd als zeer maatschappelijk verantwoord. Vanaf 1931 was Albert Josephs de enige eigenaar. (Zijn broer Hugo was met zijn vrouw verhuisd en had een nieuwe zaak in het Ruhrgebied geopend.) In 1938 werd warenhuis Josephs door de nazi's verwoest. Albert (net als zijn zwager Emil Hartog) zat vier weken gevangen in een werkkamp en moest zijn eigendom verkopen voor veel minder dan de waarde ervan. Hij was 52, zijn vrouw Frieda was 40 en zijn zoon Karl was 15 toen ze in 1942 door de nazi's werden gedeporteerd en vermoord.

STATION 15

VOORMALIGE SYNAGOGES, UITZICHT VANAF DE SYNAGOGENGASSE

Door een opening in de muur is de voormalige synagoge te zien. Van buiten ziet het kleine bakstenen gebouw er bijna net zo uit als toen het rond 1817/18 werd gebouwd. Destijds telde de Joodse gemeenschap waarschijnlijk minstens 10 meerderjarige mannen of jongens. (Dit aantal was vereist voor een behoorlijke eredienst.)

In 1823 werd de synagoge voor het eerst ontheiligd en in 1824 opnieuw ingewijd – onder protest van de christelijke meerderheid. Tijdens de Kristallnacht werd de synagoge niet in brand gestoken vanwege de nabijheid van naburige huizen, maar het interieur werd wel vernield.

De voormalige synagoge is sinds 1993 een beschermd monument.

Na tientallen jaren van misbruik – onder meer als varkensstal – werd de synagoge in 1985 in vervallen staat door een particulier gekocht. Sinds 1993 is het een monument en in 1998 gerenoveerd. Het wordt uitsluitend voor privédoeleinden gebruikt en is daarom niet toegankelijk voor publiek.

JOODSE BEGRAAFPLAATS, BUNDESSTRASSE L47

Na de oorlog erfde de Joodse Gemeente van Noordrijn-Westfalen de begraafplaats. Sinds 1986 is deze een monument. Het circa 480 m² grote, omheinde terrein

ligt ongeveer 2 km buiten het centrum in een klein bosrijk gebied aan de L47 richting Geilenkirchen.

Toen de gemeente Gangelt in de herfst van 1877 de Joodse gemeente aanspoorde om het terrein te kopen, stuitte dit op weerstand. De gemeente begroef haar doden immers al sinds het midden van de 17e eeuw op de Joodse Begraafplaats in Heinsberg en wilde

Épidat – Epigrafi-
sche Database
over Joodse
grafstenen.

dat graag verder blijven doen. Onder druk van de autoriteiten werd het contract eind december 1877 uiteindelijk ondertekend. De eerste begrafenis vond plaats in januari 1879, de laatste in oktober 1936. Volgens de archieven zouden hier in totaal ongeveer 50 begrafeningen hebben plaatsgevonden. (Er werden geen grafstenen voor kleine kinderen geplaatst.)

Veel stenen zijn verdwenen; van de 31 die ten minste gedeeltelijk bewaard zijn gebleven, zijn er slechts 22 leesbaar. Omdat de overledenen naast elkaar begraven moesten worden in de volgorde van

overlijden, kan de vermoedelijke bezetting worden gereconstrueerd op basis van de overlijdensakten. Door herhaaldelijke ontheiligingen, beginnend in de nazitijd en doorlopend tot op de dag van vandaag is de oorspronkelijke volgorde verstoord. Grafstenen zijn omvergeworpen en verkeerd teruggeplaatst, grafstenen vernield en namen geschonden. En toch is het bekend wie hier zijn laatste rustplaats heeft gevonden. Niemand kan deze kennis vernietigen! Er is nu zelfs een digitale database ("epidat").

Bronnen:

Documenten en dossiers uit de archieven van de gemeente Gangelt, de stad Geilenkirchen, de stad Neuss en het district Heinsberg,

Kroniek van Heinrich Joseph Otten

Artikelen van Dr. Horst Seferens

Website van de gemeente Gangelt

Artikelen van Harry Seipolt

Krantenartikelen en brieven uit privéarchieven

Verslagen van getuigen uit die tijd, en nog veel meer.

Alle foto's zijn afkomstig uit privéarchieven.

© 2025, Ingrid Heim, Gangelt
(ingrid.heim@gmx.de)

Gefördert durch:

Bundesministerium
für Ernährung
und Landwirtschaft

Ministerium für Landwirtschaft
und Verbraucherschutz
des Landes Nordrhein-Westfalen

aufgrund eines Beschlusses
des Deutschen Bundestages

Ein Kleinprojekt im Rahmen des Regionalbudgets zur Umsetzung der Entwicklungsstrategie der LEADER-Region „Westzipfelregion“

Dieses Projekt wurde mit Mitteln des Bundes und des Landes Nordrhein-Westfalen aus der Gemeinschaftsaufgabe zur Verbesserung der Agrarstruktur und des Küstenschutzes sowie mit der Unterstützung der Kommunen Gangelt, Heinsberg, Selskant und Waldfeucht gefördert.

westzipfelregion.de

Zukunft gemeinsam gestalten!
Interkommunales Entwicklungskonzept
Gangelt • Heinsberg • Selskant • Waldfeucht

